

Όσο γιά τή δραματική τέχνη τοῦ κ. Μακρή ἔχουμε νά παρατηρήσουμε πὼς δὲν ἔξφυγε ἀπὸ τὸ χιλιοπατημένο δρόμο τῆς χοντρῆς προσπάθειας γιὰ συγκίνηση. Πραδειγμα τὸ τέλος τοῦ δραμάτου, ἀφύσικο, ἀτεχνο, μελοδραματικό κι ἀψυχολόγητο. Πραδειγμα ἀκόμα ἡ γλώσσα τοῦ ἔργου, καθαρεύουσα μπασιάρδικη, ἀνάξια ὄχι γιὰ συγγραφέα, μὰ γιὰ νέο ἄθρωπο, πού πρέπει κάτι νά νοιώθῃ καλύτερο ἀπὸ τίς διάφορες ἐπιφυλαχτικὲς γνώμες τῆς γνωστῆς βιομηχανίας.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ. — Τὸ εἶπαμε πὼς γιὰ τὴ στήλη αὐτὴ πρέπει νά μᾶς συντρέχουν ὅλοι οἱ φίλοι, τοῦλάχιστο γιὰ ὅσα γίνονται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Μὰ καὶ στὴν Ἀθήνα, μὲ τὸ κακὸ πού γίνθηκε γιὰ τὴ Πρότυπο Σχολεῖο, εὐκολο εἶτανε νά μᾶς ξεφύγουμε μερικά. Ἐνα ὁμως ἀπὸ αὐτὰ δὲν πρέπει νά τὸ παραλείψουμε. τὴν εἴδηση πού ἔβαλε ἡ «Ἀστραπὴ» (4 Ἰουλίου) πὼς τάχατε ὁ ἀθηναῖος καθηγητὴς κτλ. ἔθεσε τὰς βάσεις ἐνεργείας ὑπὲρ τῆς γλώσσας καὶ καταπολεμήσεως τῶν χυδαῖστων καὶ δημοτικιστῶν ἐπικαλουμένων. Αἱ ἐνέργειαι αὐταὶ σκοποῦν τὸ κατακέφαλα κτύπημα τοῦ ἀρχαιρεσιάρχου τῆς γλώσσας μᾶς πρωτομάστορη Ψυχάρη καὶ τῶν ὀπαδῶν του. Τὸ κτύπημα δὲ θὰ εἶνε τοιοῦτον ὥστε νά συντριβοῦν ὀλοσχερῶς. «Ἐχετε, φυσικὰ τώρα, τὴν περιέργεια νά μάθετε τί θάναί αὐτὸ τὸ χτύπημα. Ὁ κ. Μιστριώτης ἀετομάζει ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς διδασκάλους ὄλων τῶν πόλεων καὶ χωριῶν», νά συνεννοηθοῦνε μαζί του, καὶ μὲ τὴ συνεννόησή τους αὐτὴ «θὰ ὑποδειχθῇ ἢ μᾶλλον θὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς μέλλοντας πληρεξουσίους τῆς κατὰ τὴν 1ην Σεπτεμβρίου συνερχομένης Ἐθνοσυνελεύσεως ὅπως συζητηθῇ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἐν αὐτῇ καὶ τεθῇ ἔρθρον ρητὸν ἐν αὐτῇ τῷ Συνταγματικῷ μᾶς χάρτη, δι' οὗ θὰ προασιζέται ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἡ Ἑρησκεία, κατὰ τῶν ἀρχειάρχων, ἀπαγορευομένης τῆς καθ' ὁλοκλήρη τρόπον χρήσεως τῆς γλώσσας τῶν χυδαῖστων καὶ δημοτικιστῶν.» — Μὰ, εὐλογημένοι, θὰ ράψῃ τὸ στόμα του τότες ὁ Μιστριώτης; Γιατί ὅλοι δὲ τὸ ξέρουνε πὼς ὁ σοφὸς καθηγητὴς ὄχι δημοτικίζει, παρὰ καὶ παραχυδαίζει στίς κουβέντες αἰν τῷ μεθ' ἡμέραν βίῳ», ὅπως θάλεγε ὁ ἐγκωμιστὴς του Σταματάκιος ὁ Βάλδης.

Μὰ πρὶν ἀκόμα ξυγεννήσῃ τὴν Ἀθηνὰ ἐγκύκλιον ἢ κεφάλαιον τοῦ ἐρικαθαροῦ Δία, βιάστηκε νά γράψῃ στὴν «Πατρίδα» (11 Ἰουλίου) ἓνα βαρῦδροντο

γράμμα ὁ δημοδιδάσκαλος κ. Βασιλείος Ἀθ. Μοίρας ἀπὸ τὴ Μάντρα τῆς Λεψίνας. Φαντάστηκε ὁ φίλος πὼς εἶχνε βρῖσει τοὺς δημοδιδασκάλους οἱ δημοτικιστᾶδες, ἐνῶ ἀληθινὰ τοὺς ἔβρισε ὁ κ. Σκιας, καὶ διαφεντεύοντας τὸ συνάφι του λέει πὼς φταῖνε οἱ κριτᾶδες τῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου πού τοὺς ἀπαρδίδουν βιβλία πᾶν ἄλλο ἢ χρήσιμα εἰς τὸν σκοπὸν, δι' ὃν προωρίστησαν». Συχωροχάρτι δίνει μονάχα στὸν κ. Κουρτίδη πού ἀπαρουσίασε σχετικὴν τινα ἐπιτυχίαν καὶ ἐργασίαν κᾶπως εὐσυνείδητον». Λέει ἀκόμα: «Μὲ τοὺς δημοτικιστὰς συμφωνῶ ὡς πρὸς τὴν ἀπλοποίησιν τῆς γλώσσας τοῦ βιβλίου μέχρις ὀρισμένου ὀρίου, ὄχι ὁμως νά γίνῃ ὑπερπῆδησις τοῦ ὀρίου τούτου καὶ νά φθάσωμεν εἰς τὸ συνουθῆλευμα τοῦ Ψυχάρη, Πάλλη καὶ συντροφίας διότι ἡ γλῶσσα αὐτῶν εἶνε ὅλως ἀγνωστος εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν». Λέει, ἀκόμα, διχως νά κοκκινίσῃ, πὼς τὰ δημῶδη ἄσματα αἶνε εἰς γλῶσσαν ἀπλήν, ζωντανήν, καθαρεύουσαν σχεδόν» καὶ πὼς αἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην ἔγραψεν ὁ Βκλαωρίτης, ὁ Κρυστάλλης ἀργότερον, καὶ νῦν ὁ Δημητρίου, ὁ νεαρὸς Κελεπούρης καὶ ὁ Χρηστοβασιλῆς ἐν μέρει. Ἐν

μέρει, λέει, ἀδιότι οὗτος (ὁ κ. Χρηστοβασιλῆς) παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς ὑποστάσεις εἰς τὸ ζήτημα αὐτό· ἄλλοτε ὡς τῆς καθαρευομένης ἐργάτης, ἄλλοτε τῆς δημῶδους καὶ ἄλλοτε τῆς μαλλιαρῆς, καὶ ὑπὸ μὲν τὴν πρώτην ὑπόστασιν παρουσιάζεται ὡς δημοσιογράφος, ὑπὸ τὴν δευτέραν ὡς ποιητὴς, ὑπὸ τὴν τρίτην ὡς διηγηματογράφος. Μᾶς λέει τέλος πάντων καὶ τὴν ἀτομικὴν του γνώμη ὁ κύρ δάσκαλος: «ὅτι πρέπει ἡ γλῶσσα τοῦ Ψυχάρη καὶ συντροφίας νά ἀποκλεισθῇ ἐντελῶς ἀπὸ τὰ σχολεῖα, ἢ δημῶδης νά περιορισθῇ εἰς τὰ ποιήματα, ἄσματα καὶ διηγήματα, ἢ δὲ γλῶσσαι τῶν βιβλίων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου νά εἶνε ἐκείνη τὴν ὅποιαν ὁ λαὸς ζητεῖ καὶ αἱ ἐθνικαὶ ἀνάγκαι ἐπιβάλλουν.» — Νὰ τὰ δῆ ὁ Μιστριώτης αὐτὰ πού γράφεις, ἄμοιρε Μοίρα, καὶ σ' ἔπαψε ἀμέσως, δυνάμει τῶν καινούριων ἄρθρων πού θὰ βαλῇ στὸ Σύνταγμα!

Λεῖπει ὁ Μάρτης ἀπ' τὴ Σαρακοστή; Ναι καὶ ὁ ἔθνομάρτης κ. Πανᾶς, ὁ νεοπροβλήτος Ἐθνικὸς Ποιητὴς (παρακαλοῦμε τὸν κ. Νέη νά μὴν τὸ πάρῃ γιὰ προσβολή!), ἢ καλύτερα ὄχι ὁ κ. Πανᾶς, παρὰ ὁ ἔθνικὸς του βιογράφος κ. Α. Χαροκόπος («Ἐσπερινή», 7 Ἰουλίου) μᾶς βεβαιώνει πὼς ἀδὲν ἠτυχάζει (ὁ κ. Πανᾶς), ἀλλ' ἀποδύεται εἰς ἄλλον ἀγῶνα ἐπίσης μέγαν, ἐπίσης πατριωτικόν, τὸν ἀμείλικτον πόλεμον κατὰ τοῦ γλωσσοφθόρου καὶ ἔθνοκτόνου Μαλλιαρῆς, καὶ ὁ ἐπίλεκτος κόσμος τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἡ Λευκὰς, ἡ Ζάκυνθος, αἱ Καλάμαι, τὸ Γύθειον καὶ ὅπου δῆποτε ἐξήπλωσε τὰς φιλολογικὰς

έκδρομάς του ένθυμούνται ακόμη τούς ταλαιπώρους Μαλλιαρούς ύφισταμένους άλύπητα εΐς τās χεΐράς του ό,τι και ό Μαρσύας εΐς τούς όνυχας του 'Απόλλωνος.» — Πολλά τὰ έτη σας!

Τιμήσανε και τὰ «Πάτρια» (10 'Ιουλίου) τὸ περίφημο έγγραφο τοῦ κ. Μ. Σ. Κέπετζη γιά τὸ «γλωσσικόν έγκλημα». Τὸ ξανατυπώσανε. Τὰ «Πάτρια» έν τῷ ύπερ τῆς ύπερ τῶν πατριῶν άμύνης ζήλω των (γιά νὰ γράψουμε κ' έμεΐς λίγο με τὸ ύφος τους) άνακατεύονται συχνά με τέτοια έγκλήματα. Πολλές φορές εκεί πού δέν τὸ περιμένεις. Λ. χ. στό φύλλο τῆς 5 'Ιουλίου, σ' ένας τους άρθρο «'Ανδρεία και Ευσέβεια», λένε πὸς μερικοί «ένα έπιδείξωσι κενήν σοφίαν έπιδείκνυνται άσεβεΐς, όμοιοι πρὸς τάμαθῆ παιδιάρια, άτινα άντί τῆς άρχίας 'Ελληνικῆς γλώσσης, ήλιου καταλάμποντας τόν κόσμον μέχρι σήμερα, άντί αὐτῆς τεύλάχιστον τῆς γραφικῆς τῶν πεπαιδευμένων, φέγγου; ίσχυροῦ ήλεκτρικοῦ, περιάγουσι τὸ καπνίζον και δυσώδες λυχνάρι τῆς ιδιότης των δημώδους, ὡς αΐ Βιλιώτισσαι περιφέρουσι τὸν Δάξαρν νομίζουσαι ότι αΐρουσι τὸν χρυσελεφάντινον Δία τῆς 'Ολυμπίας». Μά και στό φύλλο πού εΐπαμε παραπάνω (10 'Ιουλίου), στό άρθρο «Πρακτικά και 'Ιδανικά» τὰ «Πάτρια» εΐρωνεύονται ὡς λένε πὸς μᾶς έφαγαν τὰ κλασικά γραμματα, και κηρυχουν: «Εΐς τὸ δημοτικόν σχολεΐον ἄς μάθουν τὰ παιδιὰ τήν θρησκείαν τῶν πατέρων, τήν γλώσσαν και τήν ιστορίαν τοῦ 'Εθνους των, κτλ. άνθρωπιστικά μαθήματα, και κατόπιν ἄς φοιτήσουν εΐς τās ειδικὰς σχολὰς νὰ παιδευθοῦν ό,τι θέλουν.» Καί λένε παρακάτω: «Αΐ φωναΐ ύπερ τῶν πρακτικῶν και κατὰ τῶν κλασικῶν και ύψηλοτέρων φαίνονται μοι ότι δηλοῦσι κατάρπωση τοῦ έθνικοῦ φρονήματος, έκχυδαΐσμόν τινα.» Περιττό νὰ καταλάξετε πὸς δάσκαλος τὰ γράφει.

Έγραψε και δεῦτερο χρονογράφημα στόν «Πύρρον» (14 'Ιουλίου) ό κ. Κλέων Κουτσαβάκης γιά τὸ Πρότυπο. Καλά πού τοῦ τὸ θύμισε ό «Νουμάς», γιάτι θὰ τὸ ξεχνοῦσε. Γι' αὐτὸ άφιερώνει και τὸ μισὸ του χρονογράφημα στό «Νουμά». Καί βγάζει άπόφαση καταδικαστική: «Τὰ πλεΐστα τῶν σχολείων μας οὐδέν πράττουν, τίποτε σχεδόν δέν παράγουν. 'Αλλά και τὸ Πρότυπον τίποτε δέν θὰ κάμῃ.» Καί ξέρετε γιάτι δὲ θὰ κάμῃ; Γιατι ό κ. Κλέων εΐναι βεβαιότατος πὸς, λείπει όχι τὸ σύστημα, όχι ή ιδέα, παρὰ αὐ έκτελεστής, ό φωτεινός άνθρωπος, ό έχων τήν δύναμιν νὰ μετουσιῶ ό,τι διδάσκει. 'Εκπαιδευτικὴν σύστημα βάσιν έχον και τύπον έξωτερικόν τήν γλώσσαν, τόν τύπον τῆς γλώσσης, δέν εΐναι δυνατόν νὰ έχῃ σοβαρὰ αποτελέσματα». Καί τοῦ χρόνου!

«Πνευματικὲς παραμάνες!» — Μιά πολὺ νόστιμη σάτυρα, γραμμὴν και εΐκονογραφημένη από αὐτὸ Κεντρον, τὸν παληκαρῶ Σταματίου τῆς «'Ακρόπολης», στήν «'Ελλάδα» (11 'Ιουλίου). 'Αμίμητος ό Μιστριώτης σάν πραμάνια πού νανουρίζει τὰ μωρὰ με τὰ «ὔπνωσον, έμόν τέκνον, ὕπνωσον», και τούς άπαγορεύει νὰ χυδαΐζουν κλαίγοντας με τὰ «Οὐά» και όχι με τὰ «'Ωά», και άντίς γιά ζουμι και άραροῦτι και τσιτσι, τὰ ταΐζει με αγλώσσας χελιδόνων, μέλανα ζωμόν, με τῆς 'Εκάτης τὸ δειπνον και με... «τόμους 'Ανακρέοντος», ὡς πού σάσανε τὰ μωρὰ, αή γλώσσῃ ὡς εΐσῃη!»

ΣΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ. — Εΐχε και συνέχεια τὸ δικαστικὸ έγγραφο τοῦ κ. Κέπετζη. Τήν άπάντησιν τοῦ κ. Γ. Πηλαδάκη («Ταχυδρόμος» 22|5 'Ιουλίου), πού έβαξε τὰ πραματα στή θέση τους ὡς γιά τή γλωσσικὴ πορεία τοῦ περιοδικοῦ «Νέας Ζωῆς», και τὸν πατριωτισμὸ τῶν έκδοτῶν του, βγήκανε νὰ κακίσουε στήν ίδια φημερίδα (24|7 'Ιουλίου) οί κκ. Γ. Δ. Στεφάνου και „., λέγοντας πὸς δέν έπρεπε καν νὰ τυπωθῆ τέτοια άπάντησιν σ' έναν τέτοιο διαπρεπή γλωσσολόγο σάν τόν κ. Κέπετζη. Με λίγα μετρημένα λόγια τούς βάλανε κι αὐτονοῦς στή θέση τους οί κκ. Κ. Ν. Κωσταντινίδης από μέρος τῆς «Νέας Ζωῆς», και Γ. Π. (έφημ. «'Ομόνοια», 28|11 'Ιουλίου).

ΣΤΟ ΒΟΛΟ. — Ο κ. Νέης, ταχτικὸς πιά ώραιογράφος τῆς «Θεσσαλίας», παραξενεύεται σ' ένα χρονογράφημά του (13 'Ιουλίου) πὸς άκουσε στόν 'Αναυρο «ένα ρωμαϊκό δουλικό, μετνημφισμένον έπὶ τὸ εὐρωπαϊκότερον» νὰ λήῃ σ' ένα παιδάκι: «Ντροπή, Μπεμπέ! Τὰ καλά παιδιὰ δέν μιλοῦν έλληνικά!» 'Εμεΐς παραξενευόμαστε με τήν άφέλεια τοῦ κ. Νέη. Τι άλλο κάνουνε δασκάλοι και δασκάλισσες στα σχολεία παρὰ νὰ λένε στα 'Ελληνόπουλα πὸς εΐναι ντροπή νὰ μιλοῦνε τή γλώσσα τους, παρὰ πὸς πρέπει νὰ μιλοῦνε τήν καθχρεύουσα; — Ξένη κι αὐτὴ γλώσσα γιά τὰ παιδιὰ, μά πού δέν έχει οὔτε τή χάρι νὰ μιλιέται σάν τὰ γαλλικά.

ΣΤΗΝ ΚΑΛΑΜΑΤΑ. — Γλωσσικὴ συζήτηση κ' εκεί κάτω. 'Αφορμὴ μιὰ παράστασιν τῆς «Κασσιανῆς» τοῦ κ. Κυριακοῦ. Έγραψε ό «Φρουρός» κριτική και μίλησε και απερὶ τῆς γλυκανάλατης και άρχαιοπρεποῦς γλώσσης τοῦ έργου». Ένας «Φιλόλογος» άπάντησε στόν «Ταχυδρόμο», και άπάντησε «με πικρία». Μά τοῦ έγραψε τότε στό «Φρουρὸ» (8 'Ιουλίου) ό «Νάρκισσος», γιά τὸ γλωσσικὸ ζήτημα σωστὰ και γερὰ λόγια, δείχνοντας πὸς

αυτή ή αρχαιολατρεία έκαμε τὸ Ρωμιὸ νὰ ξεχάσῃ τὸ παρὸν του καὶ νὰ φτάσῃ στὸ ἄθλιο σημεῖο πού βρίσκεται σήμερα.

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ. — Ὅ,τι συστήταμε στὰ Πατρινοπούλα σὲ περασμένο φύλλο, ἀπὸ τὴ στήλη αὐτὴ, νὰ πού γίνεται. Στὸ «Σέλαι» (9 Ἰουλίου) διαβάζουμε πὼς τὴν 1 τοῦ Τρουγητῆ βγαίνει ἐκεῖ τὸ «Ἰλυκοχάρμα» — ἀδεκαπενθήμερον περιοδικὸν πού φιλοδοξεῖ νὰ παρουσιάσῃ κάτι εἰδικονέες καὶ πρωτότυπο καὶ ν' ἀκολουθήσῃ πιστὰ τὸ πρόγραμμα τῆς ζωντανῆς γλώσσης». Διαβάσαμε καὶ τὴν ἀγγελία του, γραμμένη στὴ δημοτικὴ. Μάθιμε ἀκόμα πὼς ἰδρυτὴς του καὶ διευθυντὴς του εἶναι ὁ κκλὸς νέος κ. Τάκης Ἄγγ. Κωσταντόπουλος κὶ ἀρχισυντάχτης του ὁ κ. Δ. Λόντος, ὁ γερὸς πολεμιστὴς τῆς Ἰδέας. Τὸ σκῆμα του θᾶναι σὺν τὸ σημερινὸ τοῦ «Νουμᾶ», μὲ 16 σελίδες, μὲ διαλεχτὸ χαρτὶ καὶ μὲ εἰκόνες. Καὶ καρτεροῦμε τῶρα μὲ λχχτῆρα τὸ πρῶτο φύλλο του — πού θὰ γιορταστοῦνε μὲ δαῦτο στὴν Πάτρα τῆληθινὰ «Ἐευθέρια» γιὰ νὰ σὰς ποῦμε τὴν ἐπιπέρασέ μας.

ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ. — Ἀρχισε καὶ βγαίνει στὴν Πόλη ἓνα σοσιαλιστικὸ φυλλαράκι, ὁ «Ἐργάτης». Δυὸ φορές τὴ μῆνα, καλοτυπωμένος, κλογογραμμένος. Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ λέγουμε σὲ γλώσσῃ πού πᾶει νὰ γίνῃ κανονικὴ. Καὶ γιὰ τὴ γλώσσῃ γράφει στὸ δεύτερο φύλλο (11 Ἰουνίου): «Κᾶποιοι ἐργάτες παραπονεθήκην πὼς τοὺς περιφρονοῦμε ἐπειδὴ τοὺς παίρνομε δῆθεν γιὰ ἀγράμματους, γράφοντες τὸν «Ἐργάτη» σὲ γλώσσῃ πρόστυχῃ. Ὁ «Ἐργάτης» γράφεται στὴ γλώσσῃ πού μιλοῦμε, δηλαδὴ στὴν ἐθνικὴ μας γλώσσῃ. Θὰ ἔπρεπε νὰ παραδεχθοῦμε πὼς ὁ ἐργατικὸς λαὸς εἶνε πρόστυχος γιὰ νὰ παραδεχθοῦμε πὼς καὶ ἡ γλώσσῃ του εἶνε πρόστυχῃ... Ὡραιότερη γλώσσῃ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ πού μιλοῦμε δὲν ὑπάρχει ἄλλη στὸν κόσμῳ.»

ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ. — Ἐπρεπε νὰ βγοῦν οἱ Ἄρμένηδες νὰ δείξουνε τὸ σωστὸ καὶ στὴ δακκαλοκρατούμενη τέχνη! Καθὼς γράφει στὴν «Ἐστὶς» τῆς Σμύρνης (30 Ἰουνίου) ὁ χρονογράφος τῆς «Ἰέραξ», πού εἶναι κατὰ τῶν μαλλιαρῶν, οὐχ ἥττον εὐρίσκει εἰς αὐτοὺς καὶ κάποιον δίκαιον», στὸ Κορδελιὸ, τὴν ὁμορφὴ ἐξοχή, «ἐν τῷ θεάτρῳ Μιλάνου, ἐνθα δίδει παραστάσεις εἰς ἓκ τῶν καλλιτέρων ὁμογενῶν θιάσων, ὁμᾶς Ἀρμενίων κατοίκων τοῦ προαστείου διεμαρτυρήθη διὰ τὴν γλώσσαν τῶν ἠθοποιῶν καὶ ἀπήγγησεν ὅπως αὕτη ἐκλαίκευθη, ἄλλως θὰ παύσωσι τοῦ νὰ φοιτῶσιν ἐν τῷ θεάτρῳ. Καὶ ἤδη οἱ ἠθοποιοὶ ἤρξαντο ἀπὸ τοῦδε νὰ ἔχωσι

δις τῆς ἡμέρας δοκιμᾶς, οὐχὶ πλέον περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον ὑποδύονται, ἀλλὰ περὶ τῆς γλώσσης... Ἄδικον λοιπὸν ἔχουσιν οἱ καθαρευουσιᾶνοι ὅτι ὁ Πάλλης δωροδοκεῖ. Διότι ἡ γλώσσῃ εἶναι ἓκ τῶν καθημερινῶν ἀναγκῶν, εἶναι τροφή, ἡ ὁποία κκατὰλλήλως παρασκευαζομένη καὶ καρυκευμένη ἀποτελεῖ τὸ λαμπρότερον τῶν ἐδεσμάτων.»

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

Ἡ ΕΠΙΧΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΦΕΞΗ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Εἶδα κάτι ρεκλαμῆς πὼς ὁ κ. Φέξης τυπώνει βιβλιοθήκῃ ἀλάκαιρη ἀπὸ βιβλία, φιλοσοφικὰ, κοινωνιολογικὰ καὶ λογοτεχνικὰ. Μεταφρασμένα τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰρχαῖα κὶ ἀπὸ τὰ ξένα. Νὰ σοῦ πῶ τὸ κῆμα μου, στὴν ἀρχὴ δὲν ἔδωκα μεγάλη σημασία. Εἶπα πὼς ὁ ἐκδότης, δουλεύοντας στὴ ρουτίνῃ τοῦ δασκαλισμοῦ, κάνει μιὰ τρύπα στὸ νερό. Εἶπα πὼς οἱ μορφωμένοι μας, ὅσοι ἔχουν ὄρεξῃ νὰ διαβάσουνε ἓν ἓνα βιβλίον, τὰ γράφουνε πολὺ φτηνότερα καὶ χίλιες φορές καλῆτερα τυπωμένα στὸ πρωτότυπο, ἀρχαῖο ἢ ξένο, ἢ τοῦλάχιστο καλομεταφρασμένα ἀπὸ εἰδικούς στὰ γαλλικὰ, κὶ ὄχι κκαποδομένα στὴν ἀχαρῃ καθχερευούσα, ὅπως ξέρουμε δὴ πὼς σκαρώνονται τὰ χρησιμὰ βιβλία τῆς ρουτίνῃς. Ἄξαρνα, εἶδχ τὸ «Νουμᾶ» τὴ δῆλωσῃ τοῦ κ. Νιρβάνῃ — τὸ γλωσσικὸ του πιστεύω — ὅπου κοντὰ στᾶλλα λέει πὼς ἀνήθηκε στὸν κ. Φέξῃ νὰ τοῦ μεταφράσῃ Πλάτωνῃ στὴ σμιτῃ γλώσσῃ». Πᾶει νὰ πῆ πὼς τοῦ μεταφράζει στὴν ἀκαθάρια δημοτικὴ». Γιὰτὶ τὸνομὸ του δὲ λείπει ἀπὸ καμιά ρεκλαμῃ τοῦ κ. Φέξῃ. Αὐτὸ μ' ἔκαμε νὰ προσέξω καλῆτερα τῆς ρεκλαμῆς. Εἶδα πὼς μεταφράζουνε γιὰ τὴν ἐκδότην οἱ πῖο φημισμένοι Ἀθηναῖοι λόγιοι. Ὅνόματα ἓνα κ' ἓνα. Ἄλλοι ὅμως φανατικοὶ δημοτικιστᾶδες, ἄλλοι φανατικοὶ καθαρευουσιᾶνοι, ἄλλοι μισόγλωσσοι, κὶ ἄλλοι πού κάνουνε στὴ θεωρίῃ τὸ δημοτικιστῆ καὶ στὴν πράξῃ δὲν ἔχουνε σύρει οὔτε δέκα γραμμῆς δημοτικῆς στὴ ζωὴ τους. Πὼς μεταφράζουν ὅλες αὐτῆς οἱ ἀνόμοιες πέννῆς ἕμοια ἔργα; Αὐτὸ μοῦ γάνωσε τὸ μυκλὸ. Γιὰτὶ, θαρρῶ, μιὰ τόσο σπουδᾶκι δουλεῖν γιὰ νὰ πετύχῃ, χρειάζεται τάξῃ καὶ ρ. θμό. Πλάτωνῃ μεταφράζουνε μαζί Νιρβανῃς καὶ Φιλαδελφείας, Ribot πάλε μαζί Καζαντζάκης κὶ Δαραλέξῃς, ζευγάρι δηλαδὴ, ἓνῃς ἄκρος δημοτικιστῆς κ' ἓνας καθαρευουσιᾶνος. Ἄμα ἔχω μπροστά μου τὴ δῆλωσῃ τοῦ κ. Νιρβάνῃ, δὲν μπορῶ παρὰ νὰ ὑποθέσω πὼς πῆρε μαζί του, μὲ τὸ μέρος μας, τὸν καθαρευουσιᾶνο Φιλαδελφείῃ, πὼς ὁ Καζαντζάκης σκλάβωσε ὀλότελα στὴ λατρεία τῆς δημοτικῆς τὸν ἀπὸ καιρο μισόγλωσσο Δαραλέξῃ. Κ' ἔτσι πῶ νὰ ὑποθέσω πὼς ἡ καινούρια βιβλιοθήκῃ τοῦ Φέξῃ θὰ τυπωθῃ ὅλη στὴν καθάρια δημοτικὴ. Ἐχει δικιο ὁ ἐκδότης νὰ παινεύεται πὼς ἔκαμε αμιά νέα ἐπανάστασῃ, πὼς εἶναι «ἄλλος Προμηθεῖας».

Ένα πράμα όμως. Οί ρεκλάμες του, καθώς είναι γραμμένες στην καθαρύουσα - ίσως από στρατήγημα, για να μην πιχτούν τάρματα οί γλωσσικοί δραγγάτες - είναι λιγάκι σκοτεινές, σαν αρχαίοι χρησμοί. "Άρχοντα σε μιὰ λέει πώς τάρχατα έργα τυπώνονται τώρα «όχι εις τήν θείαν μὲν γλώσσαν αὐτῶν, ἀκατάληπτον ὅμως εις τοὺς νεωτέρους "Ελληνας [ὡς ἐδῶ, περιφημα], ἀλλ' εις τήν μητρικὴν ἡμῶν γλώσσαν [κόμμα πὺρ περίφημα· μητρικὴ, αὐτὸ δὲ δὲν τάρνιεται οὔτε ὁ Μιστριώτης, εἶναι ἡ δημοτικὴ], τήν γλώσσαν τῶν συγχρόνων πεφωτισμένων Ἑλλήνων [κάθε ἀληθινὰ φωτισμένος Ἑλληνας εἶναι καὶ δημοτικιστὴς], τήν καταληπτὴν εις πάντα γνωρίζοντα τὰ σύγχρονα ἑλληνικὰ γράμματα...»

Αὐτὸ δὲν τὸ πολυκαταλαβαίνω. Τί γράμματα ἔννοεῖ; Τοῦ Σκολιῦ, ἢ τὰ παιητικὰ καὶ φιλολογικὰ δημοτικὰ μας; Δὲ μοῦ τὸ ζηγᾶς, σὲ πιρακαλῶ, Νουμᾶ μου, για να δῶ ἂν πρέπη να στείλω παραγγελιά για τὰ καινούρια βιβλία τοῦ κ. Φέξη;

Σόρα, 18. VII. 1910.

ΤΙΡΙΑΙΡΗΣ

Σημ τοῦ «Νουμᾶ».—Τὸν κουτὸ μᾶς κάνεις;

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Σ' ἕνα φίλο, στὰ ξένα)

Ἀθήνα, 22 τοῦ Ἀλωνῶρη

Ἄμα δικτάζεις ἐφημερίδες σήμερον καὶ τις ξαναδιαβάσης μετὰ δεκα μέρες, θὰ δῆς πὺρ ὅλα τὰ φοβερά καὶ τρομερά πὺρ γράφουσε γίνονται καπνός. Μιὰ βδομάδα τώρ πέρτει τὸ ὑπουργεῖο τοῦ Δραγούμη, καὶ τὸ ὑπουργεῖο μένει στὴ θέση του. Ἐκκλησιαστικὸς βρασμός, καὶ ὅλα συχωρεμένα. Χαλάσανε τὸν κόσμον τὰ προεδρεῖα Συλλόγων καὶ Συντεχνιῶν να βροῦνε λαϊκοὺς καὶ ἀνεξάρτητους υποψήφιους για τὴν Ἐθνοσυνέλευση, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶτανε σ' ὅλο τὸ Κράτος να γίνουσε μιχτοὶ συνδυασμοὶ καὶ να κάμουν οἱ κομματικοὶ ἀρχηγοὶ ἐδῶ ζήτημα τὴν υποψηφιότητα τοῦ Βενιζέλου, ὅπως τὴν κάμανε ζήτημα κ' οἱ καλοὶ μας γειτόνοι, οἱ Νεότουρκοι. Φωντάσου νανα: ἀνγκασμένοι κανεῖς να φυλάγεται ἀπὸ φίλους κι ὄχτροὺς! Ὡς τόσο, ἀφοῦ τὰ βόλεψε ὅπως ἔπρεπε στὴν Κρήτη, ἀφοῦ ἔδωκε στοὺς Προζένους ὑπόμνημα για τὴν ἀντίρρηση πὺρ πέσαν οἱ Προστατίδες σαν εἶπανε «κυριαρχικὰ» τὰ δικαιώματα τοῦ Σουλτάνου, ἀφοῦ πληρωθήκανε ἀνόριστοι οἱ Τουρκοκρητικοὶ ὑπάλληλοι καὶ πληρεξούσιοι, ἀφοῦ κ' οἱ ἀντίθετοὶ του στὴν Κρήτη ἀρχισαν να συμφωνοῦνε πὺρ μποροῦν να συνεργαστοῦνε μαζί του σὲ Κυβέρνηση, Οἰκουμενικὴ, ἤρθε ὁ Βενιζέλος ἐδῶ στὶς 12 κ' ἔφυγε στὶς 19 για ταξίδι, ὡς τὴ Βιέννα ἴσως.

Στὴν πολιορκία πὺρ τοῦ στήσανε οἱ δημοσιογράφοι, μίλησε μετοημένον καὶ διπλωματικὰ. Ὅχι σαν τὸν κ. Δεβίλ, τὸ Γάλλο πρέσβη ἐδῶ, πὺρ τοῦ ξεφύγανε ἀντιδιπλωματικὰ λόγια στὴν ὑποδοχὴ τῆς ἐθνικῆς του γιορτῆς, καὶ οὔτε σαν τὸ Νκαμπὴ μπέτ, τὸν Τοῦρκο πρέσβη, πὺρ πῆγε μὲ ἄδειαν στὴν Πόλη καὶ τοῦ ἔβαλε συνέντευξη ἢ «Γινίνο, για τὴν σέλεση» ἰσωτερικὴ καταστασὴ μας - πὺρ χάσαμε τὴν ἐχτίμηση τῆς Εὐρώπης, πὺρ κιντυνεῖ οἱ βασιλικὸς μας θρόνος, πὺρ ὁ Διαδόχος ἔμεινε δίχως φίλο, καὶ ἄλλα. Φυσικὰ γεννήθηκε διπλωματικὸ ἐπίσδοιο, ὁ Νκαμπὴς ἀρνήθηκε πὺρ τὰ εἶπε ἔτσι, καὶ τώρ δὲν ξανάρχεται πια στὴν Ἀθήνα, παρὰ ἔρχεται ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι ὁ Σεφᾶ μπέτς, Νεότουρκος μὲ τὰ ὅλα του αὐτός.

Ὡς τόσο, δὲν ἔπαψε στὴν Τουρκία ὁ ἐμπορικὸς πόλεμος. Παύει στὸ φαινόμενο, καὶ πάντα ὑπάρχει. Ἐκεῖ ξεθυμαίνουσι οἱ Τοῦρκοι τὴν ἀλληλοσπαραγμὸ τους. Γιατὶ σηκώτανε κεφαλί οἱ ἀντιδραστικοὶ. Κ' οἱ Νεότουρκοι καταδιώκουσε τὸν Ἀρβανίτη Κεμάλ καὶ φυλακίζουσε τὸν προπέρσινον βεζίρη Φερῆτ, καὶ γυροῦσε συνεννόηση μὲ τὸ φιλελεύτερον πρίγκηπα Σαμπαχεντίν. Κ' ἐνῶ ἡ Ἀρβανιτιὰ τοὺς πολεμάει γερὰ στὰ βουὰ της, σηκωθήκανε κ' οἱ Δροῦσοι στὸ Λίβανο κ' οἱ Μπεντουῖνοι στὴν Ἰεμένη. Οἱ Σαμιῶτες συντραχίζουσι πάλι ἀπὸ τοὺς 39 τοὺς πληρεξούσιους οἱ 34 κηρυχθήκανε ἀντίθετοι τοῦ Κοπάση, κάμανε συλλαλητήρια καὶ ζήτησανε τὴν παψὴ του ἢ Πύλη γι' ἀπάντηση τοὺς στέλνει δυὸ ἀντιτορπιλλικά, ἕνα καταδρομικὸ κ' ἕνα τάγμα στρατὸ να τοὺς αἰματοκυλίσῃ.

Τὸ Πατριαρχικὸ ζήτημα καιμάται εἶχε δηλώσει ἡ Πύλη πὺρ δὲ θὰ ἐπιτρέψῃ να μαζωχτῇ Ἐθνοσυνέλευση, καὶ πῶς, ἂν παραιτηθῇ ὁ Πατριάρχης, θὰ δεχτῇ τὴν παραιτήσῃ του. Κ' ἔπειτα θέλαν οἱ Τοῦρκοι να γιορτάσουσε μαζί τους οἱ δικοὶ μας τὴν ἐπέτειο τῆς Συνταγματικῆς τους Δευτεριάς! Στὴ ναυτικὴ ἐπιθεώρηση, πὺρ κάμανε τότες, δὲν πῆγε ὁ Πατριάρχης. Μὰ να, καινούρια, πὺρ δὲν ξέρουμε πὺρ θὰ βγῶνε. Ὁ Βούλγαρος Ἐξάρχος ζήτησε νάρθη σὲ φιλικὴ συνεννόηση μὲ τὸν Πατριάρχη, κ' ἡ Βουλγαρία τρέζει τὰ δόντια για τίς ἀνομίες τοῦ στρατοῦ στὴ Μακεδονία, ἔπου ἀρχισαν να μπκίνουσε ἀντάρτικα σώματα ἀπὸ τὰ βουλγαρικὰ σύνορα. Εἶναι πάλε φόβος μεγάλος για πόλεμο, κ' ἡ Τουρκία ὀχυρώνει τὰ βορινὰ σύνορα, ὀχυρώνει ὅμως καὶ πρὸς τὴν Ἡπειρο καὶ Θεσσαλίαν, στέλνοντας ἀλάκαιρες μεραρχίες, γιατί φοβάται τώρ μήπως Ἑλληνας καὶ Βούλγαροι συνεννοηθοῦνε καὶ τὴ χτυπήσουσε. Κάνει καὶ σκέδια μεγάλα για στόλο, καὶ μὲ λαχεῖο μάλιστα. Βγήκε λόγος πὺρ θάγορᾶση,